

УДК 371.3

ОЛЕНА МЕЛАЩЕНКО

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ – РЕЗЕРВУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Розглядається виховання студентів технічного університету в сучасних умовах та вплив сучасного віртуального простору на формування молоді людини. Звернено увагу на нову парадигму виховання в суспільстві ризиків. Розкривається значення відповідальності перед суспільством як складової технічного мислення, необхідність формування цілеспрямованості на виконання технічного завдання в соціально-культурних рамках взаємодії техніки і соціальності. Розкрито значення ідентифікації з історичною, державною та культурною спільнотою як основою підготовки людини для введення її в науково-технічну творчість, гуманізації вищої технічної освіти задля формування національної технічної еліти.

***Ключові слова:** виховання, суспільство ризику, штучні середовища, техніко-технологічне підґрунтя культури творчих процесів*

Актуальність дослідження. Сучасний запит глобальної ринкової економіки та обставин буття в Україні є підставою для глобалізації освіти. Вона починає розглядатися як сфера підприємництва, інвестування засобів, надання платних послуг. Українське суспільство

сьогодні постійно продукує нові соціокультурні зразки поведінки, системи цінностей, актуальні проблеми науково-технічної творчості, і, як логічний наслідок, – упровадження нової техніки і технологій як у виробництво, так і у сферу активних інноваційних методів навчання та виховання у технічних університетах.

Ступінь розробленості проблеми. Сучасне суспільство ризику охарактеризовано у працях У. Бек, Ю.Габермаса та ін. [1; 2; 8]. Учені також аналізують значення розбудови інтелектуального потенціалу як онтологічної основи державності України (І. Бех), підвищення ефективності інтелектуального потенціалу як напрямку розвитку держави (М. Паладій), творчості та сучасної освітньої культури (В. Лук'янець), гуманітарної підготовки фахівців технічних вузів (І. Багно, О. Бондар, Н. Тугай), підготовки національної гуманітарно-технічної інтелігенції (О. Пономарьов, О. Романовський, Л. Товажнянський), становлення інноваційної освіти (В. Губерський, В. Андрущенко).

Формування особистості майбутнього педагога технічного університету, зокрема, її творчих можливостей, недостатня висвітленість якого зумовила **мету** нашої статті, нині повинне розкриватись як соціальна активність, що має спрямованість соціальної дії на перетворення дегуманізованих відчужених суспільних явищ та відносин і трансформується в умовах, детермінованих освітніми завданнями.

Виклад основного матеріалу. Сучасна наука перетворюється на технонауку, що ініціює індустрію наукоємних технологій (В. Лук'янець, О. Кравченко, Л. Озадовська) та розглядає науково-технічну творчість на рівні взаємодії наука-техніка, міждисциплінарних і трансдисциплінарних взаємодій фундаментальних, прикладних досліджень, розробок тощо [6]. Звідси постає і питання науково-технічної творчості майбутнього викладача технічного університету.

Заміна творчості матеріалізацією знання відбувається непомітно – техніка, як оречевлене знання, і наука, як відкриття предметних схем майбутньої практики, розгляд техніки у вигляді предметних схем та пов'язаних із ними діяльностей роблять свою справу. Розкриття культурного виміру людської присутності в науково-технічній творчості як онтологічному способі ставлення людини до світу дає можливість вивести науково-технічну творчість у сферу культури та об'єктивації. Техніка, як оречевлене знання (В. Негодаєв) [7], традиційно випадає зі світу культури. Техніка належить до сфери практичного. «Особистість у науковому виробництві» [3, с. 130] може бути «людиною культури» [3; с. 135] і складовою прогресу, включеною в цивілізацію.

«У чому ми маємо сенс науково-технічної діяльності, творчості тепер, в сучасності?» Маємо відповідь: – вона не дає жодної відповіді на важливе питання: «Що нам робити? Як нам жити?» Маємо лише питання, у якому сенсі вона не дає «жодної» відповіді [3, с. 135].

На нашу думку, погляд на науку як форму культури є урізаним, неповним, частковим, за умов, коли оречевлене знання – техніка, весь технологічний фундамент суспільного існування в техногенній цивілізації повністю виведений за межі суспільного і культурного буття. Щось негаразд із культурною сутністю науки, навіть в урізаному вигляді – як засобу раціоналізації та інтелектуалізації.

Підґрунтя освіти та педагогічної діяльності – це коли матеріально-предметні, об'єктивовані оречевлені форми прогресу науки є настільки дегуманізованими, що несуть загрозу буттєвості людини і суспільства в усіх вимірах, а не тільки у вимірах екологічної свідомості. Зрозуміло, що більшість із існуючих проявів технічного є відчуженими і дегуманізованими. У техногенній цивілізації вони є не лише інструментом задоволення потреб людини і суспільства, а й зростаючим джерелом техногенних та екологічних загроз і ризиків.

Зазвичай, відстоювалась фактично хибна думка про інструментальність технічного. Порушення питання про відмову від нейтральності технічного піднімає багато питань політичного, правового характеру.

Ненейтральність технології пов'язана з тим, що вона є проекцією свого творця і користувача, вона трансформує будь-яке знання, яке отримується на її основі, а також, вона змінює не тільки світ, а й тілесне буття і самоусвідомлення людини [10, с. 74].

Автономність техніки і технології від культури розглядається як їхня інструменталізація, нейтральність тощо. У контексті нової технократичної хвилі на заході, розкриття її як перевороту в культурі, що змінює цінності традиційного та індустріального суспільства (А. Тоффлер), цінною стає праця. Оцінюється не наука, як явище культури, а праця людини, пов'язана з ростом абстрактності та символів.

М. Вебер, відносячи науку до культури, підкреслює, що її ознака – інструментальність через викладання наукового знання та інтелектуалізацію і раціоналізацію культури, а Г. Марсель зазначає позакультурний статус і науки, і техніки [7, с. 357].

Сучасність диктує дослідження культурних кодів історичних цілісностей, що пов'язані з ціннісними орієнтаціями знання і технології. Сучасне буття людини є невизначеним і примушує відчувати себе невпевненим і незахищеним. Сьогодення породжує інші ризики (У. Бек), які необхідно вміти враховувати при формуванні особистості.

Мова іде про формування особистості майбутнього педагога науково-технічного університету, досягнення ним зрілості, стійкості.

Створюючи гармонійно-цілісну людину, маємо на меті реалізацію задатків, які надані їй природою, або стримання їх.

Сучасні парадигми виховання: педагогічна, андрологічна, акмеологічна, комунікативна, гуманістична – виконують соціальне замовлення суспільства, на їхній основі будується виховний процес.

Сьогодення нав'язує парадигму індивідуалізму – і вона вже позначає нову епоху життя людства; безумовно, це пов'язано з відходом від традиційного суспільства.

Середовище медіа культури, віртуальна реальність «поглинає» людину. Мова йде про мережеву культуру, що виникає на основі різнорівневих контактів людей. Базується ця культура на знанні й на віртуально-міфологічній свідомості, саме міфологія – своєю логічною організованістю є програмою регуляції [4, с. 77]. Порушується ієрархічний зв'язок поколінь, бо взаємодія людей у реальному просторі-часі вже не має такого значення для розвитку людини.

Ю. Габермас відмічає: в суспільстві зростає свідомість морально-політичної автономії – ми не можемо розраховувати на традицію, авторитет вождя, повинні самі вирішувати, що нормально, а що ні. У нас для цього є тільки власні критерії. Людина створює «повністю індивідуальний життєвий проект», щоб залишатись собою в мінливій реальності.

Зміна життєвих стратегій, втрата або ослаблення регулюючої ролі традицій, ідеології, культурних кодів ставить перед вихованням нові запитання, на які ми можемо і не мати задовільних відповідей.

Концепція індивідуального виживання формується саме зараз, вона не має цілеспрямованого, оформленого виховного процесу в вищих навчальних закладах, але вона вже має місце в свідомості людей.

Опора на себе, виживання за будь-яку ціну, життя – гра, і можна не планувати його, жити треба сьогодні – це головні ідеї цієї парадигми.

Можемо бачити, що, дійсно, інформаційно-комунікативний чинник посідає одне з центральних місць у сучасному вихованні. Сучасне суспільство поволі стає специфічним способом організації соціальної взаємодії, зв'язків і взаємин людей за умов невизначеності. Сучасна людина відтворюється, на жаль, випадково, не спрямовано. Соціальні норми в сучасній Україні відмирають, з'являються інші ціннісні та нормативні вектори життя індивіда.

Людині, молодій людині, доводиться розраховувати на себе, приймати рішення без «дорожньої карти», запропонованої суспільством.

Сучасна Україна, як і інші країни, спостерігає втрату людської духовності, смислових настанов, що призводить до деструкції поведінки людей. Актуалізується питання свідомості, самосвідомості, душевності, духовності, гуманності та толерантності.

Підготовка фахівця технічного профілю, та ще і як майбутнього педагога, повинна бути пов'язана з розвитком і збагаченням духовного потенціалу індивіда.

Питання гуманізації та гуманітаризації вищої технічної освіти, що заповнюють духовний вакуум суспільства, і є важливими напрямками відтворення наукових знань, цінностей і моральних норм, пов'язаних із підготовкою резерву майбутніх педагогів технічних вишів.

Нова парадигма освіти, що стосується принципу «випереджального розвитку», має на увазі відповідальність професорсько-викладацького корпусу вищої технічної школи за майбутнє нашої вищої освіти, як ресурсу розвитку суспільства України.

Реальні зміни в процесі виховання студентів технічного університету призведуть до подальшого розвитку інтелектуального потенціалу української нації. Ми повинні вкладати більше інвестицій саме в молоді покоління, від цього буде залежати розвиток українського суспільства XXI сторіччя.

Процес глобалізації породжує зростання авторитету засобів масової інформації, що і окреслюють орієнтири, і постачають виховні ідеї.

Інструментальність техніки та будь-яких проявів технічного є основою протиставлення техніки – людині, техніки – науці як прояву культури. Позбавлення зв'язку науки і техніки онтологічної глибини та людського і культурного виміру веде до трансцендентальної науки, природознавства, математики і зумовлює появу мілітаризованої техніки та економіки країни [10, с. 468].

Висновок. Отже, підготовка молоді до науково-технічної діяльності, творчості у сфері освіти повинна носити такі риси, як обґрунтоване значення гуманізації та гуманітаризації вищої технічної освіти для створення умов творчої самореалізації в суспільному контексті, бачення необхідності переходу від прагматичних орієнтацій молоді як вияву прагнення до матеріального добробуту та соціального статусу, до ідентифікації творчої особистості з буттям національної, історичної, культурної спільноти як фактору формування національно-технічної еліти та передумови гуманістичної векторності суспільних онтологічних трансформацій.

Список використаних джерел

1. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма – ответы на глобализацию / У. Бек. – М. : Прогресс – Традиция, 2001. – 304 с.
2. Белл Д. Социальные рамки информационного общества / Д. Белл // Новая технократическая волна на Западе. – М. : Прогресс, 1986. – 330 с.
3. Вебер М. Наука как призвание и профессия / М. Вебер // Самосознание европейской культуры XX века. Мыслители и писатели Запада о месте культуры в современном обществе. Пер. П.П. Гайденко. Примеч. П.П. Гайденко и Ю.Н. Давыдова. – М., 1991. – С. 130-149.
4. Вирилио П. Информационная бомба: Стратегия обмана / П. Вирилио. – М. : ИТДГК «Гнозис», Фонд «Прагматика культуры», 2002. – 192 с.
5. Кравченко Н.И. Философия и формирование творческой личности инженера // Заголовок з екрану: Конференція «Простір і час сучасної науки» (25-27 квітня 2007 р.) – АПИ Дон НТУ – Режим доступу: <http://intkonf.org./Kravchenko-ni-filosofiya-i-formirovanie-tvorcheskoy-lichnosti-inzhenera/>
6. Лук'янець В.С. Науковий світогляд на зламі століть: монографія / В.С. Лук'янець, О.М. Кравченко, Л.В. Озадовська. – К.: ПАРАПАН, 2006. – 288 с.
7. К трагической мудрости и за ее пределами / Г.Марсель // Самосознание европейской культуры XX века. Мыслители и писатели Запада о месте культуры в современном обществе. Пер. П.П. Гайденко. Примеч. П.П. Гайденко и Ю.Н.Давыдова. – М., 1991. – С. 352-364.
8. Негодаев В. Философия техники / В. Негодаев, Изд-во: Ростов-на-Дону, 1997. – 209 с.
9. Хабермас Ю. Демократия. Разум. Нравственность: Московские лекции и интервью. / Ю. Хабермас. – М.: Academia, 1995. – 256 с.
10. Эрн В.Ф. От Аканта к Крупы / В.Ф. Эрн. Сочинения. М., Правда, 1991. – С. 576 / Из истории отечественной философской мысли.
11. Ihde D. The structure of technology knowledge // Intern. J. of technology a. dsign education. – Dordrecht, 1997. – Vol. 7. – N. 1-2. – P. 73.79.

Стаття надійшла до редакції 20.02.2015 р.

МЕЛАЩЕНКО Е.

Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт»

ВОСПИТАНИЕ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА - РЕЗЕРВА БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ

Статья посвящена проблеме воспитания студентов технического университета в современных условиях. Акцентируется внимание на новой парадигме воспитания в Украине – обществе риска. Рассмотрено влияние современного виртуального пространства на личностное формирование молодежи.

Раскрывается значение ответственности перед обществом как составляющей технического мышления, необходимость формирования направленности на выполнение технического задания в социально-культурных рамках взаимодействия техники и социальности. Раскрыто значение формирования идентификации с историческим, государственным и культурным сообществом как основы подготовки человека для введения его в научно-техническое творчество, гуманизации высшего технического образования, для формирования национальной технической элиты.

Ключевые слова: *воспитание, общество риска, искусственные среды, технико-технологическое основание культуротворческих процессов.*

MELASCHENKO E.

National technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute»

THE EDUCATION OF THE STUDENTS OF THE TECHNICAL UNIVERSITY - RESERVE FOR FUTURE TEACHERS

This article is devoted to the problem of upbringing in today's world. Attention is paid to the society of risk formation, where a new paradigm of upbringing is being formed. The influence of modern media space on the formation of young man and his upbringing is shown.

The responsibility for the society which is considered to be the integral part of engineering thinking and the necessity of goal orientation while performing a technical assignment in sociocultural margins of technology/sociality interrelation are revealed. The importance of identity with histories, state and cultural community which is the basis of any human introduction to scientific and technical creation and humanization of higher technical to create the national technical elite is under study.

Key words: *upbringing, society of risk, artificial environment, engineering basis for culture creative activity*